

**TIBBIY XIZMATLAR SIFATINI OSHIRISHDA SUG`URTA
MEXANIZMLARINING O`RNI: XALQARO STANDARTLAR VA
MILLIY XUSUSIYATLAR**

Tadjenov Marat

*Toshkent Kimyo xalqaro universiteti,
public finance yo`nalishi magistri.*

Tel: 99 890 44 23,

email: dr.marat.tadjenov@gmail.com

Annotatsiya: Mazkur tezisdagi tibbiy xizmatlar sifatini boshqarishda davlat tibbiy sug`urtasi mexanizmlarining ahamiyati tadqiq etiladi. Maqolada rivojlangan mamlakatlarning sog`liqni saqlashni moliyalashtirishdagi xalqaro standartlari tahlil qilinib, ularning O`zbekiston milliy sog`liqni saqlash tizimiga adaptatsiya qilish imkoniyatlari va o`ziga xos xususiyatlari yoritilgan.

Abstract: This thesis investigates the significance of state medical insurance mechanisms in managing the quality of healthcare services. The paper analyzes international standards for healthcare financing in developed countries and highlights the possibilities for adapting these models to the national healthcare system of Uzbekistan, while accounting for its unique domestic characteristics.

Kalit so`zlar: Tibbiy xizmat sifati, sug`urta mexanizmlari, strategik xarid, xalqaro standartlar, JST (WHO), tibbiy audit, kapitatsiya.

Sog`liqni saqlash tizimini isloh qilishning asosiy mezonlari – ko`rsatilayotgan tibbiy xizmatlarning sifatini oshirish va aholi uchun hamyonbopligini ta`minlashdir. An`anaviy budjetdan moliyalashtirish tizimida tibbiyot muassasalari sifatdan ko`ra miqdorga (shifo-o`rinlari soni, shtatlar birligi) ko`proq e`tibor qaratishi kuzatiladi. Sug`urta mexanizmlariga o`tish esa "mablag` bemorning ortidan boradi" tamoyilini joriy etish orqali tibbiyot maskanlari o`rtasida sifat uchun raqobatni yuzaga keltiradi.

Xalqaro amaliyotda, xususan, Iqtisodiy hamkorlik va taraqqiyot tashkiloti (OECD) mamlakatlarida tibbiy xizmat sifati sug`urta kompaniyalari yoki davlat

jamg'armalari tomonidan uchta asosiy yo'nalishda nazorat qilinadi: **strukturaviy sifat** (tibbiyot muassasasining texnik jihozlanishi, kadrlarning malakasi va litsenziyalash talablariga muvofiqligi. Sug'urta tashkiloti faqat ushbu standartlarga javob beradigan muassasalar bilan shartnoma tuzadi), **jarayon sifati** (Klinik protokollar va standartlarga rioya qilinishi) va **natija sifati** (davolash yakunida bemorning salomatligi darajasi, asoratlar soni va mijozning qoniqish darajasi)

Germaniya, Fransiya va Janubiy Koreya kabi mamlakatlar tajribasi shuni ko'rsatadiki, sug'urta tizimi shifokorlar ishini "ish natijasiga qarab haq to'lash" (Pay-for-Performance) modeli orqali rag'batlantiradi. Bu esa xizmat ko'rsatish sifatini oshirishning eng kuchli iqtisodiy dastasidir.

O'zbekistonning milliy sog'liqni saqlash tizimida ushbu mexanizmlarni adaptatsiya qilish o'ziga xos xususiyatlarga ega. Birinchidan, asosiy urg'u birlamchi tibbiy-sanitariya yordamiga qaratilib, oilaviy shifokorlar tizimi orqali profilaktika choralarini kuchaytirish ko'zda tutilgan. Ikkinchidan, "kafolatlangan paket" tushunchasining kiritilishi davlat majburiyatlarining chegarasini aniq belgilab, aholining ijtimoiy himoyasini kafolatlaydi. Sirdaryo tajribasi shuni ko'rsatdiki, sug'urta mexanizmlari doirasida joriy etilgan "jon boshiga moliyalashtirish" va "davolangan holat uchun to'lov" usullari tibbiyot muassasalari o'rtasida sog'lom raqobat muhitini yaratadi. Shuningdek, tizimni raqamlashtirish va "Elektron sog'liqni saqlash" tizimini integratsiya qilish orqali tibbiy audit jarayonlarini shaffoflashtirish va korrupsion xavflarni kamaytirish mumkin.

Biroq, xalqaro standartlarni milliy amaliyotga to'liq tatbiq etishda ayrim muammolar saqlanib qolmoqda. Bularga mustaqil akkreditatsiya tizimining yetarli darajada shakllanmaganligi va tibbiy menejerlarning yangi iqtisodiy sharoitlarda ishlash ko'nikmalari pastligini misol keltirish mumkin. Ushbu muammolarni bartaraf etish uchun tibbiyot muassasalarini nafaqat vazirlik, balki mustaqil xalqaro tashkilotlar (masalan, JCI standartlari) asosida akkreditatsiyadan o'tkazish, shuningdek, sifat indikatorlari yuqori bo'lgan shifokorlarni sug'urta jamg'armasi mablag'lari hisobidan qo'shimcha rag'batlantirish tizimini kengaytirish lozim.

Taklif va xulosalar. O'zbekistonda tibbiy sug'urta orqali xizmat sifatini xalqaro standartlarga yetkazish uchun quyidagilar taklif etiladi:

Mustaqil akkreditatsiya tizimi. Tibbiyot muassasalarini faqat Sog'liqni saqlash vazirligi emas, balki sug'urta jamg'armasi tomonidan tan olingan mustaqil tashkilotlar akkreditatsiyadan o'tkazishi zarur.

Klinik ko'rsatkichlar monitoring. Har bir shifoxona uchun o'lim ko'rsatkichi, qayta hospitalizatsiya va infeksiyon asoratlar kabi "sifat indikatorlari"ni joriy etish va ushbu ma'lumotlarni ochiq e'lon qilish.

Moddiy rag'batlantirish: Sifat ko'rsatkichlari yuqori bo'lgan shifokor va hamshiralarning ish haqiga sug'urta mablag'lari hisobidan ustamalar belgilash.

Xulosa qilib aytganda, sug'urta mexanizmi sog'liqni saqlash tizimida nafaqat moliyaviy dastak, balki tibbiy xizmatlar sifatini boshqarishning eng samarali vositasidir. Xalqaro tajribani milliy xususiyatlarimiz bilan uyg'unlashtirish orqali O'zbekistonda raqobatbardosh va sifatli tibbiyot tizimini yaratish mumkin.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2018-yil 7-dekabrda PF-5590-sonli Farmoni.
2. World Health Organization. "The World Health Report: Health Systems Financing: The Path to Universal Coverage", 2010.
3. OECD Health Policy Studies. "Better Ways to Pay for Health Care", 2016.
4. Davlat tibbiy sug'urtasi jamg'armasi tahliliy ma'lumotnomalari, 2025.

